



SSB, 22.4.2021

## Referat fra møte i Rådet 22. april 2021 (2021/3)

**Sted:** Videomøte i MS Teams  
**Møtetid:** Torsdag 22.4.21 kl. 10.00 – 13.00

### Til stede:

*Fra rådet:*

Birger Vikøren  
Claire Armstrong  
Grete Brochmann  
Jørgen Elmeskov  
Astrid Undheim  
Helge Veum

*Forfall: Marta Ebbing (som sendte inn skriftlige merknader)*

*Fra administrasjonen:*

Geir Axelsen, administrerende direktør  
Bjørnar Gundersen, administrasjonsdirektør  
Herborg Bryn, kommunikasjonsdirektør  
Richard Ragnarsøn, internasjonalt sekretariat  
Wenche L D Friestad, referent  
Marit Hoel, referent (fagsiden)  
Christian Thindberg, Anne-Marte Krogsrud og  
Torstein Bye (sak 2021/3/2)  
Xeni Kristine Dimakos, Coen Hendriks og  
Arvid O. Lysø (sak 2021/3/3)  
Ann-Kristin Brændvang, Guri Kvesetberget,  
Torstein Bye og Rune Gløersen (sak 2021/3/5)

### Saker:

*Til vurdering:*

Sak 2021/3/1 Godkjennelse av innkalling  
Sak 2021/3/2 SSBs arbeid med utvikling  
Sak 2021/3/3 Forslag til system for kvalitetssikring av offisiell statistikk

*Til orientering:*

Sak 2021/3/4 Peer review av det europeiske statistikkssystemet 2021-2023  
Sak 2021/3/5 Status om tilgang til data  
Sak 2021/3/6 Referat fra møtet med Finansdepartementet om Rådets årsrapport

*Aktuelle saker – Orientering fra administrerende direktør:*

- Møte med Finansdepartementet om SSBs årsrapport 2020
- Feil i statistikken om salg av petroleumsprodukter
- Koronapandemiens innvirkning på SSB

### Eventuelt

## Rådets behandling:

Rådets leder ønsket velkommen til rådsmøtet.

**Sak 2021/3/1      Godkjenning av innkalling**  
 Dokument          *Innkalling\_møte i Rådet\_22-4-2021*

Det var ingen merknader til utsendt innkalling med sakliste, og saklisten ble godkjent.

### Saker til vurdering

**Sak 2021/3/2      SSBs arbeid med utvikling**  
 Dokument          *Sak2021-3-2\_Notat\_Notat\_Utviklingsarbeid*  
 Dokument          *Sak2021-3-2\_Vedlegg\_Notat\_Utviklingsarbeid i SSB*

Christian Thindberg fra avdeling for IT og Bjørnar Gundersen fra avdeling for administrasjon orienterte om bakgrunn, status og mål for pågående utviklingsarbeid i SSB. Endringer i omverdenen med sterk teknologiutvikling, nye kompetansekrav, økende oppgaver, mer konkurranse og effektiviseringskrav gir stort behov for å utvikle virksomheten. Den første versjonen av den nye dataplattformen i skyen (Dapla), er laget og tas i bruk for stadig flere statistikker. Den er et viktig grunnlag for videre digitalisering. SSB vil utvikle felles datalager og datakatalog med oversikt over variabler. Målet er også å strømlinjeforme kodene for å produsere statistikk så langt det er mulig. Det vil bli enklere å koble data på tvers, til statistikk og forskning, og publiseringsløsningen vil bli mer effektiv og gi bedre formidling av statistikk og analyser.

SSB er i ferd med å etablere tverrfaglige produktteam med delegert ansvar ut fra visse prinsipper og betingelser. Det vil i første omgang være tre piloter, for statistikk over utenrikshandel, utdanning og utslipp. Arbeidet med forbruksundersøkelsen gjøres også i et produktteam. SSB vil øke samordningen i utviklingsarbeidet for å utnytte knappe utviklingsressurser på en effektiv måte og ha god oppfølging og prioritering. Det satses på kompetanseutvikling innenfor datafangst, fellesfunksjonalitet i sky, statistikkproduksjon og analyse på Dapla og smidig produktutvikling.

Administrerende direktør ba om rådets vurdering av:

- Om utviklingsstrategien som ble presentert, virker riktig for SSB eller om det er forhold som virker for lite belyst og som kan tale for at vår tenkning bør endres på vesentlige områder?
- Hva kan SSB gjøre for å lykkes med en omlegging av utviklingsarbeidet i retning av smidig og mer kontinuerlig utvikling, og innenfor eksisterende budsjettammer?

Rådet hadde følgende synspunkter og spørsmål:

- Det virker fornuftig å etablere tverrfaglige team. Hva er de viktigste risikofaktorene ved denne løsningen?
- Alle kompetansemiljøer må delta i utviklingen. Det er viktig at overgangen fra utviklingsprosjekt til løpende statistikkproduksjon skjer på en sømløs måte.
- For å ha ressurser til utviklingsarbeidet må noe nedprioriteres på kort sikt. Hva skal trappes ned?
- Det er viktig å finne en balanse mellom selvstendighet i prosjektene og helhetlig utvikling av virksomheten.
- Det er en del utfordringer med skifte til skylagring, knyttet til lovverk, personvern og sikkerhet. SSB må ha gode verktøy og sørge for å bevare tilliten til behandlingen av nasjonalt viktige data. Hvordan styres tilgang til data? Hvordan bygges personverntankegangen inn i teamene? Hvordan fanger man opp at autonome team arbeider fornuftig med tanke på personvern og tillit?
- Hvordan skal kompetansebyggingen gjøres? Hvor mye løses gjennom intern kompetanseendring? Hvilke utfordringer har SSB med å rekruttere riktig kompetanse? Det er vanskelig å få tak i gode teknologer, og det er også viktig å sørge for IT-kompetanse hos medarbeidere med annen

utdanningsbakgrunn. Lederkompetanse må også utvikles, for å lede og vurdere kompetansen og innsatsen til medarbeidere i autonome team.

- SSBs utviklings- og digitaliseringsbehov skjer i en internasjonal kontekst. I hvilken grad trekker SSB på ekstern kompetanse fra tilsvarende institusjoner med relevante erfaringer?

SSB svarte at etableringen av produktteam vil bli fulgt nøye opp, og ledelsen vil sette utviklingsmålene. Man vil prøve ordningen og høste erfaringer. Overgangen til nye kodespråk har avledet en del spørsmål internt i tidlig fase, men nå holdes det kurs mv. Det er krevende å få tak i nok IT-utviklere. SSB vil trappe ned konsulentbruken, men vil fortsatt trenge eksterne konsulenter med spesialkompetanse. Man vil satse mye på opplæring av dagens ansatte. Ett av poengene med produktteam er å se drift og utvikling mer i sammenheng og ha en sterk kobling til kjernevirksomheten i statistikkseksjonene. Pilotene er viktige for å vise praktiske resultater og konkrete effekter for resten av organisasjonen.

SSB har gjort grundige risikovurderinger på forhånd av juridiske forhold og personvern ved skyløsning. De nye løsningene har gode sikkerhetsmekanismer. Personvern er et viktig område som må ivaretas. Ett av virkemidlene er å aidentifisere data på tidligst mulig stadium.

SSB har mye kontakt med andre statistikkbyråer og kan i enda større grad høste erfaringer fra deres utviklingsarbeid.

Oppsummering: Rådet støttet hovedretningen i den fremlagte utviklingsstrategien. Rådet var blant annet opptatt av at relevant kompetanse frigjøres til prosjektarbeid, og at utviklingsprosjektene i tilstrekkelig grad ivaretar informasjonssikkerhet og personvern.

### **Sak 2021/3/3 Forslag til system for kvalitetssikring av offisiell statistikk**

*Dokument Sak2021-3-3\_Notat\_Forslag til system for kvalitetssikring av off stat*

*Dokument Sak2021-3-3\_Vedlegg\_Forslag til system for kvalitetssikring av offisiell statistikk*

I tildelingsbrevet for 2021 er oppfølgingen av det nasjonale statistikkprogrammet omtalt som en særlig viktig oppgave for SSB. SSB skal blant annet holde et overordnet oppsyn med at kravene til kvalitet i den offisielle statistikken etterleves, og å utarbeide et system for å følge dette opp. Dette er nye oppgaver for SSB.

Xeni Dimakos i avdeling for metodeutvikling og datainnsamling orienterte om status i arbeidet med å utarbeide forslag til system for kvalitetssikring av offisiell statistikk, i henhold til oppdrag fra Finansdepartementet. Saken ble også tatt opp med Rådet i møtet 19. januar 2021, og SSBs avdelinger og Utvalget for offisiell statistikk er involvert i prosessen. I det oppdaterte notatet står det mer om rollen til de ulike aktørene i kvalitetssystemet og om helheten i oppfølgingen av kvalitet. Kapitlet om planer og ressurser er ikke ferdig skrevet. Notatet skal ferdigstilles og behandles i direktørmøte 11. mai, før det sendes til departementet innen 1. juni.

Nå-tilstanden for kvalitet i offisiell statistikk er delvis ukjent. Det er behov for mer kunnskap for å foreslå og prioritere tiltak og vurdere ressursbruk. SSB foreslår i denne omgang hovedelementene i kvalitetssystemet. En ny aktivitet er kvalitetsevalueringer, dvs. selvvurderinger, av alle produsentene for offisiell statistikk. Første runde vil bli gjennomført høsten 2021 og gi mer informasjon om status for offisiell statistikk. Det gir grunnlag for å detaljere og justere planer for videre kvalitetsarbeid. SSB tar sikte på å innarbeide dette i den første kvalitetsrapporten som skal leveres til Finansdepartementet i første halvår 2022.

Administrerende direktør ba om Rådets vurderinger og innspill til det videre arbeidet med utvikling av et system for kvalitetssikring av offisiell statistikk.

Rådet hadde følgende synspunkter:

- Manglende kunnskap om nåsituasjonen tilsier at det må gjøres et løft og få kvalitetsarbeidet opp på et visst nivå. Planlegges det å gjennomføre kvalitetsevalueringer av alle produsentene hvert år?

Når det gjelder kvalitetsgjennomganger rettet mot enkeltstatistikker, ser det ut til å ta mange år å komme gjennom alle offisielle statistikker.

- SSB er den desidert største produsenten og skal samtidig ha oppsyn med kvalitet i all offisiell statistikk. Det er viktig å bygge gode relasjoner og involvere de andre i kvalitetsarbeidet, også i kvalitetsevalueringene.
- SSB må være forberedt på at det kan bli stor etterspørsel etter kurs og liknende, som vil kreve betydelig ressursbruk hvis det skal gjennomføres. Også her er det viktig å trekke på de andre statistikkprodusentenes kompetanse og lære av hverandre.
- Kvalitetsprinsippene går mye på prosesser, prosedyrer og institusjonelle forhold. SSB bør vurdere om det er behov for å evaluere de statistiske resultatene i større grad.
- SSB bør vurdere ambisjonsnivået i kapittel 8 om planer og ressurser, ut fra kapasiteten i statistikksystemet. Målet må være å integrere mest mulig av kvalitetsarbeidet i den ordinære statistikkvirksomheten.

SSB svarte at kvalitetsevalueringer i utgangspunktet tenkes gjennomført årlig, men behovet vil bli vurdert etter hvert. Kvalitetsgjennomganger av enkeltstatistikker går detaljert til verks. En del resultater vil ha overføringsverdi til andre statistikker som ikke har hatt egen kvalitetsgjennomgang. SSB vil bygge videre på gode relasjoner med de andre produsentene blant annet gjennom Utvalget for offisiell statistikk og legger vekt på involvering og likebehandling i kvalitetsarbeidet. Målet er at statistikkmiljøene hos de andre myndighetene som ikke har statistikk som kjernevirksomhet, oppfatter SSB som en støtte. SSB er i ferd med å invitere utvalgsmedlemmene til et metodenettverk for kunnskapsdeling. SSB vil vurdere ambisjonsnivået i kvalitetssystemet, basert på kartleggingen som skal gjøres i starten. Erfaringene fra Eurostats peer review av Norge i 2021 vil også brukes i arbeidet med å etablere et kvalitetssikringsystem.

Oppsummering: Rådet mente at det foreslåtte opplegget virker grundig og gjennomtenkt. Det er behov for kartlegging av nå-tilstanden for kvalitet i offisiell statistikk, som grunnlag for å vurdere innretning og omfang i kvalitetsarbeidet framover. Rådet la vekt på gode relasjoner og likebehandling mellom SSB og de andre produsentene.

### **Saker til orientering**

**Sak 2921/3/4**      **Peer review av det europeiske statistikksystemet 2021-2023**  
 Dokument          *Sak2021-3-4\_Notat\_Peer\_review*

Eurostat skal gjennomføre peer review av Norge, og det omfatter blant annet et teambesøk 22.-26. november 2021. Peer review er en fagfelleevaluering av det europeiske statistikksystemet der formålet er:

- å vurdere om statistikkproduksjonen er i samsvar med de 16 prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk (Code of Practice, CoP)
- å forbedre det nasjonale statistikksystemet gjennom å gi konkrete anbefalinger i henhold til CoP og beste praksis, samt stimulere til at overordnede myndigheter følger opp implementeringen av anbefalingene

Richard Ragnarsøn fra internasjonalt sekretariat orienterte om peer reviewen. Forrige runde var i 2014/2015, og det var en av foranledningene til at den norske statistikkloven ble oppdatert. Forberedelsene til den kommende runden er godt i gang. SSB koordinerer arbeidet, og fire andre myndigheter med ansvar for europeisk statistikk deltar. Alle skal fylle ut et selvvurderingsskjema, og det skal leveres en del dokumentasjon. Rådet for SSB har ikke en overvåkingsrolle for oppfølging av CoP i statistikksystemet. Siden Rådet er et rådgivende organ for SSB, antar man at peer review teamet vil ha et møte med hele eller deler av Rådet.

Rådet hadde følgende kommentarer:

- Rådet stiller seg til disposisjon hvis peer review teamet ønsker å trekke på Rådets kunnskap om SSBs virksomhet. Rådets rapportering til Finansdepartementet bør omtales.
- Hva er begrunnelsen for utvelgelsen av de andre myndighetene som skal delta?
- Er det noe utestående fra forrige peer review?

SSB svarte at de andre myndighetene er valgt til å delta fordi de er viktige for det nasjonale og det europeiske statistikksystemet. Begrunnelse er gitt til Eurostat. De fleste av anbefalingene fra forrige peer review er fulgt opp, men det gjenstår noe vedrørende behandling av metadata. Moderniseringsarbeidet har kommet senere i gang enn det som ble skissert i forrige runde. Dette temaet skal tillegges vekt i den kommende runden. Peer reviewen kommer også til å fokusere på koordinering og samarbeid, som er et nytt prinsipp siden sist, og faglig uavhengighet.

### **Sak 2021/3/5      Status om tilgang til data**

*Dokument*                      *Sak2021-3-5\_Notat\_Status om tilgang til data*

Statistikkloven styrer rammene for SSBs tilgjengeliggjøring av data. Ann-Kristin Brændvang i avdeling for person- og sosialstatistikk informerte om status for tilgjengeliggjøring av data på grunnlag av statistikkloven § 14 som retter seg mot forskere, studenter og forvaltningen. Det har vært en del kritikk mot abonnementsordningen og betaling for bruk av microdata.no. SSB har fulgt opp dette gjennom mye brukerkontakt, og det er etablert nye brukerfora.

SSB vil over tid ta ned bruken av dagens løsning for deling av data gjennom utvidet bruk av microdata.no og gjennom å utvikle løsning for kombinasjon av microdata.no og deling til sikre analyserom (remote access løsning, RA). SSB har identifisert tre tiltaksområder for å nå målene. Det er sammenheng mellom tiltak for tilgjengeliggjøring av mikrodata og annet utviklingsarbeid i SSB, jf. sak 2. Rune Gløersen i avdeling for IT orienterte om den planlagte bruken av sikre analyserom. Slike analyserom finnes flere andre steder. SSB vil sikre at de ivaretar nødvendige sikkerhetskrav og lage automatiserte løsninger for overføring av mikrodata. Microdata.no vil kunne brukes til å utforske databehovene for forskning med videre, og SSB vil utvikle løsning for selvbetjent eksport fra microdata.no til sikre analyserom.

Rådet påpekte at dette er en svært viktig oppgave for SSB. Arbeidet bør ta høyde for at det er stor heterogenitet blant de brukerne som SSB skal dele data med. Rådet var også opptatt av at dagens løsning for deling av mikrodata ikke bør være en del av SSBs tjenestetilbud i framtida. Rådet stilte spørsmål om hvilke krav som stilles til sikre analyserom som godkjennes for SSB-data, og om det vil bli utviklet mer analyseverktøy i microdata.no.

SSB svarte at det er et tidsspørsmål før dagens ordning for deling av data avvikles. Man vet ikke hvor lang tid det tar, og det diskuteres med brukerne i strategisk forum. Arbeidet med å knytte seg til sikre analyserom er i startgropa. SSB følger tilsvarende utvikling i Danmark og Sverige. Det arbeides med å utvikle analyseverktøy i microdata.no, men det ligger begrensninger i at data må sikres konfidensialitet. Eksportfunksjonen som skal etableres er et viktig supplement.

### **Sak 2021/3/6      Referat fra møtet med Finansdepartementet om Rådets årsrapport**

Rådets leder orienterte fra møtet 7. april med Finansdepartementet om Rådets årsrapport. Han la vekt på at Rådet har brukt tid på å finne sin rolle siden dette er en ny funksjon i etatsstyringen av SSB. Rådet opplever at det har blitt tatt godt i mot av SSB og administrasjonen. Det har ikke kommet særskilte oppdrag fra Finansdepartementet i 2020. Tilbakemeldingen fra Finansdepartementet var at Rådets vurderinger er nyttige. Departementet var særskilt opptatt av Rådets vurderinger i saker der SSB kan ha flere roller, f.eks. kvalitetssikring av offisiell statistikk og tilgjengeliggjøring av data til eksterne og interne forskere.

## ***Aktuelle saker – orientering fra administrerende direktør***

### ***Møte med Finansdepartementet om SSBs årsrapport 2020***

SSB ga uttrykk overfor Finansdepartementet at man opplever at Rådet bidrar med ulik kompetanse og blikk utenfra og skaper merverdi. Hele ledergruppa deltok i møtet. SSB fikk god tilbakemelding fra departementet, blant annet når det gjaldt forskningsvirksomheten, nasjonalregnskapet og etableringen av statistikkprogrammet.

**Feil i statistikken om salg av petroleumsprodukter**

Tallene for salg av marine gassoljer og autodiesel er rettet tilbake til 2012. SSB har tidligere innhentet for lave salgstall for disse produktene i denne perioden. Man ville unngå dobbelrapportering, men det viste seg å innebære mangler i rapporteringen. Rettingen medfører en økning i tallene for salg av marine gassoljer og autodiesel fra 2012 og fremover. Endring i nivå-tallene fra statistikken over salg av marine gassoljer og autodiesel innebærer en oppjustering av nivået på klimagassutslipp for samme periode. Sammen med de øvrige kildene for statistikken Utslipp til luft, vil virkningen på statistikken (nivå- og endringstall) først være kjent ved publisering av utslippsstatistikken 8. juni.

Rådet hadde følgende kommentarer:

- Man har tillit til at statistikkene vil bli rettet opp, og at SSB på en systematisk måte bruker slike feil til læring.
- SSBs håndtering av saken, med stor åpenhet, har vært helt riktig. Det kan være nyttig å legge en mediestrategi før publiseringen av utslippsstatistikken i juni.
- Hvordan vurderes saken opp mot SSBs risikosystem?

SSB svarte at man ikke har kommet langt nok til å vurdere saken opp mot risikosystemet. Man er forberedt på å delta i ulike mediesammenhenger i juni, og det må planlegges nærmere.

**Koronapandemiens innvirkning på SSB**

Det var ikke så mye nytt å meddele denne gangen, og saken utgikk.

Oslo, 22. april 2021

---

Birger Vikøren  
rådets leder (sign.)

---

Claire Armstrong  
(sign.)

---

Grete Brochmann  
(sign.)

---

Jørgen Elmeskov  
(sign.)

---

Astrid Undheim  
(sign.)

---

Helge Veum  
(sign.)